

Svar på covid-19-oppdrag fra HOD 326 og 358 – Vurdering av forskriftsendringer

Forslag til endring i covid-19-forskriften § 16b bokstav b nr. 1 og nr. 9

HelseDirektoratet viser til de løpende oppdrag 326 og 358 som blant annet innebærer å vurdere behov for justeringer i covid-19-forskriften kapittel A til C som gjelder forsterkede tiltak i enkeltkommuner. Vi har to innspill til forskriftsendringer.

Endring i § 16b bokstav b nr. 1

Vi foreslår en endring i covid-19-forskriften § 16b bokstav b nr. 1. Denne gir unntak fra stengingspåbudet for butikker ved at "matbutikker, inkludert kiosker, helsekost og andre som ihovedsak selger matvarer" er unntatt.

Vi foreslår følgende endring:

1. matbutikker, inkludert kiosker, helsekost og andre som i hovedsak selger mat- og drikkevarer

Bakgrunnen for endringen er en henvendelse fra Gulating Gruppen AS som har over 20 ølutsalg rundt om i landet. De ønsker en avklaring på om de faller inn under unntaket i nr. 1 eller bør reguleres som Vinmonopolet.

HelseDirektoratet mener at det av hensyn til likebehandling er naturlig å regulere butikker som selger drikke, herunder utsalg for alkoholholdige varer, på lik linje som butikker som selger matvarer. Og at man for å unngå tvil bør presisere § 16b bokstav b nr. 1 dit hen at denne også gjelder for drikkevarer.

Ølutsalg kan til en viss grad sammenlignes med Vinmonopolet, som i likhet med matvarebutikker også har unntak fra stengingspåbudet. Det skal likevel bemerkes at begrunnelsen for å holde Vinmonopolet åpent dels var å unngå mobilitet. Vi antar at akkurat dette argumentet ikke slår like sterkt igjennom for ølutsalg, da dette er et produkt som kan kjøpes i vanlige dagligvareforretninger også.

Unntak fra stengingsforbudet vil gjelde et relativt begrenset antall butikker. Gulatingsgruppen har som nevnt over 20 ølutsalg i hele Norge, men er tilsynelatende en stor aktør på markedet. Det finnes mindre bryggerier som også har ølutsalg tilknyttet seg, og andre enkeltstående ølutsalg uten at HelseDirektoratet har oversikt over omfanget.

Endring i § 16b bokstav b nr. 2

Vi ser også et behov for endring i § 16b bokstav b nr. 9. Denne bestemmelsen er et unntak fra stengingspåbudet for butikker som følger av bokstav b. Vi foreslår følgende endring:

"9. lager- og grossistdelen i byggevareforretninger som selger til håndverksvirksomhet og lignende."

Endringen består i å fjerne "byggevare" i ordet "byggevareforretninger". Dette vil innebære at det ikke vil være noen begrensning i type forretninger som selger til håndverksvirksomheter og lignende.

Behovet har vist seg etter et innspill fra NHO hvor de opplyser om at de ser tilfeller hvor deres medlemmer har stengt forretninger fordi de ikke hovedsakelig selger byggevarer, men har sortimentsom er nødvendige for elektrikere og rørleggere sitt virke.

Helsedirektoratet har vurdert at det ikke var hensikten med nr. 9 å begrense utvalget av varer til bare å være byggevarer som anvendes av snekkere og tømrere, men at man hadde i tankene å gi unntak for butikker som selger varer til håndverkere slik at deres næringsvirksomhet, som byggeprosjekter og verkstedsvirksomhet, ikke stopper opp.

Vedlegg

Svar fra Helse- og omsorgsdepartementet: Oppfølging av svar på oppdrag 326 og 358

Vi viser til Helsedirektoratet anbefaling av 18. mars d.å. på løpende oppdrag 326/358.

I kommuner regulert av covid-19-forskriften kapittel 5A er blant annet "*matbutikker, inkludert kiosker, helsekost og andre som i hovedsak selger matvarer*" unntatt fra påbudet om å holde butikker stengt, jf. § 16b første ledd bokstav b nr. 9.

Helsedirektoratet anbefaler å endre ordlyden slik at unntaket skal gjelde de som "*i hovedsak selger mat- og drikkevarer*". Begrunnelsen er likebehandling mellom de som selger matvarer og drikkevarer.

Forslaget er foranlediget av henvendelse fra Gulating Gruppen AS med behov for avklaring av om deres 20 ølutsalg omfattes av unntaket.

Gulating anfører likhet med Vinmonopolet, som kan holde åpent. Departementet mener at det ikke er grunnlag for en slik sammenligning, ettersom åpning av disse utsalgsstedene er begrunnet i hensyn til å unngå mobilitet som ikke på samme måte gjør seg gjeldende for produkter som kan kjøpes i vanlige dagligvareforretninger. Det er derfor ikke på denne bakgrunn tilstrekkelig begrunnet å endre ordlyden.

Det er likevel et spørsmål om ølutsalgene kan holde åpent, fordi de "*i hovedsak selger matvarer*". Det kan være ulike oppfatninger av om begrepet matvarer også inkluderer drikkevarer. Ulik praksis for åpning av ølutsalg i ulike kommuner vitner om det. Det er likevel etter departementets oppfatning en vesensforskjell mellom virksomheter som i hovedsak selger matvarer og virksomheter som i hovedsak selger drikkevarer, også språklig. Det er heller ikke ut fra normal språkbruk naturlig å forstå ordlyden slik at salg av drikkevarer alene eller i hovedsak er å anse som salg av matvarer.

Formålet med unntakene fra påbudet om å stenge butikker, er å sikre viktige varer til befolkningen, primært apotekvarer og mat til mennesker og dyr. Ved å inkludere drikkevarer i begrepet matvarer i forskriften, vil også virksomheter som utelukkende eller i all hovedsak selger drikkevarer omfattes. Slikt salg av øl eller mineralvann er ikke en virksomhet som er av betydning for å sikre viktige varer til befolkningen.

Noen drikkevarer er nødvendige, på lik linje med matvarer. Ved å tillate åpning av matbutikker og andre butikker som i hovedsak selger matvarer, vil befolkningen også få tilgang til et ordinært utvalg av slike drikkevarer. Formålet med å holde de aktuelle butikkene åpne, vil derfor oppnås også ved en restriktiv tolkning. Det fremstår derfor ikke som nødvendig å innfortolke eller presisere at også drikkevarer regnes med i vareutvalget for å dekke befolkningens behov.

På denne bakgrunn forstår departementet § 16 b slik at begrepet "*andre som i hovedsak selger matvarer*" ikke omfatter virksomheter som i hovedsak selger drikkevarer.

Tiltakene i kapittel 5A er inngripende, og det særlig høye tiltaksnivået er satt for å kunne brukes i situasjoner med ukontrollert smitte hvor man ikke ennå har oversikt. Tiltakene har blant annet til hensikt å redusere den totale mobiliteten i samfunnet i så stor grad som mulig. Påbudet om å stenge butikker gjelder derfor også butikker der det i seg selv er en lav risiko for smitte. Det er gjort unntak for enkelte butikker fordi befolkningen skal ha tilgang til nødvendige varer som matvarer, apotekvarer, landbruksvarer mv. Innføring av nye unntak eller utvidelse av eksisterende unntak krever en særlig begrunnelse fordi det vil kunne svekke det samlede tiltaksnivået. Samtidig skal ikke inngripende tiltak vare lenger enn strengt nødvendig. De mest inngripende tiltakene som følger av kapittel 5A forutsettes derfor å vare kun for en kort periode.

Departementet ser ikke at det er begrunnet at virksomheter som i hovedsak selger drikkevarer bør prioriteres for åpning av hensyn til forsynings situasjonen. Som nevnt, bør det ikke tillegges avgjørende vekt på at om antall virksomheter dette kan være aktuelt for er begrenset. Det vil være mulig å omsette forhåndsbestilte varer. Departementet mener derfor at det ikke nå fremstår som tilstrekkelig begrunnet å endre forskriften på dette punktet.